

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku
o ustalenie obowiązku podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie
ubezpieczeń społecznych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 czerwca 2025 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 22 lutego 2024 r., sygn. akt III AUa 1605/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącej na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 22 lutego 2024 r., III AUa 1605/22, oddalił apelację odwołującą się E. B. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 21 lipca 2022 r., VII U 3458/18, oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Oddziału w Gdańsku z 14 sierpnia 2018 r., stwierdzającej podleganie ustawodawstwu polskiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła odwołująca się, zaskarżając go w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący sformułowała zagadnienia prawne: 1/ czy w postępowaniu toczącym się przed sądem powszechnym, a wywołanym wniesieniem odwołania przez ubezpieczonego od decyzji ustalającej podleganie ustawodawstwu polskiemu, obowiązek udowodnienia nie podlegania temu ustawodawstwu pojawia się dopiero w chwili gdy organ rentowy udowodni, że ubezpieczona podlega ustawodawstwu polskiemu, stosując przewidzianą w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 987/2009, czy też istnieje on niezależnie od tego czy organ rentowy wykaże podleganie przez ubezpieczoną ustawodawstwu polskiemu? Skarżąca wskazała również, że skarga jest oczywiście uzasadniona w związku z pominięciem w procesie orzekania następujących norm prawnych: art. 6, 15, 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia WE nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L z 2009.284.1) w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L z 2004.166.1).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie od skarżącej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność

postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą istotne okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c. Ponadto dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 oraz 4 k.p.c.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek w pierwszej kolejności nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od

sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, LEX nr 2630721).

Natomiast w razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi, skarżący powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Ponadto z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774).

Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego” lub „oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut naruszenia przepisu prawa jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia wskazanych przesłanek przysądu.

W utrwalonym orzecznictwie Sąd Najwyższy należycie wyjaśnił przebieg procedury ustalania ustawodawstwa właściwego według powołanych w skardze przepisów prawa unijnego (por. wyroki: z 23 listopada 2012 r., II UK 103/12 (OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238; z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3,

poz. 47; z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828, a przede wszystkim w wyroku z 11 września 2014 r., II UK 587/13 (OSNP 2016 nr 1, poz. 13). W świetle tych orzeczeń, niepotwierdzenie ubezpieczenia przez instytucję ubezpieczeń społecznych innego państwa, w którym świadczona jest sporna praca marginalna, wiąże polskie organy ubezpieczeń społecznych. Także polskie sądy nie mogą podważać decyzji brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, która odmówiła uznania pracy ewidentnie marginalnej świadczonej na terenie Wielkiej Brytanii przez obywatela polskiego lub przedsiębiorcę za uzasadniającą podleganie obcemu ubezpieczeniu społecznemu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376 oraz z 10 maja 2017 r., I UK 456/16, niepublikowane). Na gruncie utrwalonej judykatury najwyższej instancji sądowej nie występują żadne rozbieżności w orzecznictwie sądowym ani potrzeba dalszej wykładni powołanych przepisów Rozporządzenia nr 883/2004 czy też nr 987/2009.

W sprawie niniejszej Sąd Apelacyjny ustalił, że w piśmie brytyjska instytucja ubezpieczeniowa przekazała ostateczne stanowisko obu brytyjskich instytucji co do okresu od 1 lutego 2010 r. do 30 marca 2018 r., zgodnie z którym odwołująca się nie podlegała brytyjskiemu ustawodawstwu w spornym okresie. Ponadto brytyjska instytucja poinformowała, że zostanie anulowane wydane wcześniej zaświadczenie E205UK, w którym był potwierdzony okres pracy ubezpieczonej na terenie Wielkiej Brytanii. Instytucja wskazała również, że brak jest możliwości potwierdzenia podlegania brytyjskiemu ustawodawstwu przez odwołującą się w okresie od 31 marca 2018 r. do 31 marca 2021 r. oraz wydanie zaświadczenia A1 za ten okres. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 10 grudnia 2024 r., III USKP 93/23 (LEX nr 3801325) ustalenie podlegania przez polskiego pracownika objętego dotychczas zaświadczeniem A1, ubezpieczeniu społecznemu w innym kraju może być dokonane tylko przez właściwą instytucję ubezpieczeniową tego kraju, zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, lub też przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli wcześniej dojdzie do porozumienia w tej kwestii właściwych instytucji ubezpieczeniowych.

W konsekwencji argumenty wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania są nieprzekonujące, zwłaszcza że skarżąca odniosła je w istocie do ustaleń faktycznych oraz oceny dowodów, co - jak wynika z art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c. - nie stanowi przedmiotu kontroli kasacyjnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[a.ł]